

Bispur í donskum bløðum:

Heimastýrisskipanin kann ikki brúkast

Bispur gjørdi politisku støðuna millum Føroyar og Danmark upp í donskum bløðum á nýggjárinum. Bæði mentanarliga og búskaparliga hevur heimastýrisskipanin verið góð fyri Føroyar - inntil lagnudagin 6. oktober 1992. Síðani er ein so álvarsom álitisgreppa íkomin, at skipanin má avtakast, heldur hann

Bispur gjørdi politiskan status í donsku bløðunum Berlingske Tidende og Kristeligt Folkeblad við árslok.

Og hansara niðurstøður eru áhugaverdar.

Í fyrra partinum av greinini greiðir hann frá tí søguliga sambandinum millum Føroyar og Danmark.

Og hann heldur hetta samband hava gagnað Føroyum.

Hann visir á, at týðningurin av danskari mentan hevur verið stórur - og harafturat er mentanarliga ávirkanin úr øðrum londum komin gjøgnum Danmark.

Og danska málið, sum í føroyskari úttalu skilst av bæði normonnum og svi-um, ger tað møguligt at ferðast í og samstarva við hini norðurlandi.

Búskapurin

Eisini innan tað búskaparliga hevur ríkisfelagsskapurin gagnað okkum, heldur bispur.

Hann visir á, at Danmark hevur røkt føroysk áhugamál í altjóða høpi, og at vit hava kunnað brúkt dansk útbúgvingarstovnar og danskan serkunleika.

Men hann leggur afturat, at Danmark eisini hevur havt sínar fyrimunir av ríkisfelagsskapinum. Fyri tað fyrsta tí meginparturin av okkara innflutningin fer gjøgnum Danmark, og at t.d. ein fjórðingur av yvirmonnum á danska handilsflotanum hava verið føroyingar.

6. okt. 1992

Men hesi góðu og harmonisku viðurskiftini fingi ein bráan enda, tá føroyski búskapurin kollapsaði 6. oktober 1992.

»Endnu en gang blev det afsløret, hvor svært det er at dele et ansvar«, skriver Hans J. Joensen.

Hann heldur, at tað sum er hent síðani 6. oktober 1992 hevur avdúkað so grundleggjandi veikleikar við ríkisfelagsskapinum, at tað má metast at vera óhugsandi, at stórar broytingar ikki fara at henda.

Sum dømi nevnr hann, at

meiginparturin av føroyska fólkunum helt tað vera givið, at ríkisfelagsskapurin tryggjaði tann einsíðuga føroyska búskapin. Og so hendir tað kortini, at vit fara á húsagang.

Og hann heldur ongan iva vera um, at tað var sami ríkisfelagsskapur sum gjørdi, at Føroyar kundu seta seg í so stóra skuld - kreditorarnir høvdu ikki veitt lán, roknaðu teir ikki við, at Danmark stóð sum garantur fyri tey.

Ríkisfelagsskapurin ein ófyrirminur

Hans J. Joensen tekur undir við sjónarmiðinum um, at tað eru føroyingar sum skulu rinda lánini aftur.

Men hann heldur lítið um

sum endda meget sandsynligt, at ledende danske embedsmænd og politikere vidste, at aktieombytning-

en, hvor ejeren, Den Danske Bank, solgte sin aktiemajoritet til det færøske landsstyre, ville medføre, at de færøske skatteydere kom til at betale den nødvendige kapitaltilførsel til banken på en milliard kroner, nu den ikke mere var på danske hænder, mens færøske embedsmænd og politikere ikke vidste det. Det er derfor svært at holde spørgsmålet tilbage, hvorfor vennerne i Danmark ikke gjorde deres færøske venner opmærksom på disse forhold. Det siger sig selv, at det bliver ikke let i fremtiden at samarbejde med denne viden, og det bliver meget svært efter dette at gen-

skabe den nødvendige tillid mellem parterne.

Heimastýrið spælt fallit

Hans J. Joensen heldur, at fylgjurnar av tí, sum hent er, verða, at heimastýrisskipanin, soleiðis sum vit kenna hana, hoyrir fortíðini til.

Hann heldur at tað fer at verða trupult hjá føroyingum at gloyma ta viðfærd, vit í hesum árum fáa frá donskum politikarum og þorum av donsku pressuni.

Men hann vónar, at tað fer at eydnast at endurskapa so mikið av álitið, at ríkið kann varðveitast - eitt nú við eini personalunión.

S-S-

Hans J. Joensen:

Eg vildi upp-lýsa danir

Tað ber ikki til, at alt samband og alt tos millum Føroyar og Danmark snýr seg um búskaparlig viðurskipti. Tað er neyðugt at minna á, at tað er so nógv annað, sum eisini knýtir hesi londini saman. Tað er eisini neyðugt at siga dønnum frá, hvat føroyingar halda um tað, sum hendir í hesum árum

Fyri einum árið síðani - í jólaprædikuni í 1993, gjørdi Hans J. Joensen hvassar viðmerkingar til eitt aktuelt, »verðsligt« mál: Tann mun, gjørdur varð á Fossbankanum og hinum bankunum í Føroyum.

Og nú hevur hann so aftur markerað síni - rættuliga kollveltandi - politisku sjónarmið.

Hevur føroya hægsti kirkjuligi myndugleiki fingið sær tað til síð at koma við útluk sjónarmiðum við árslok?

- Nei, tað er ikki sum bispur, eg havi skrivað hasa greinina, sigur hann. Tað er bara sum privatpersónur.

- Men tað tú sigur verður kortini altíð sett í samband við bispaembætið, og í donskum bløðum stendur eisini, at tað er Hans Jacob Joensen, biskop for Færøerne, sum hevur skrivað.

- Tað er nakað, bløðini hava lagt afturat. Eg havi bara sett mitt eigna navn undir.

Hans Jacob Joensen heldur seg hava fullan rætt at gera vart við síni privatu sjónarmið, líka væl sum einhvør annar borgari.

- Tað ber ikki til at eg skal hava munur, tí eg eri bispur. Tað eg sigi sum bispur sigi eg av prædiku-stólnum. Tá umboði eg kirkjuna. Tá eg úttali meg sum privatmaður, umboði eg bara meg sjávan.

Neyðugt við orðaskifti Spurdur hvi hann hevur skrivað greinina, sigur Hans J. Joensen, at tað er fyri at kunna vanligu danan um føroysk sjónarmið, og fyri at royna at fáa í lag eitt orðaskifti um hesi viðurskipti.

- Alt orðaskifti millum Føroyar og Danmark í løtuni, snýr seg um búskap. Eg haldi tað vera neyðugt at minna á, at tað er so nógv annað, sum knýtir og hevur knýtt hesi bæði londini saman. Byggja vit bert á búskapin, er skjótt til, at vit fáa misálit hvørt á annan.

Hans J. Joensen visir á, at misálitið longu er sera stórt, og nevnr sum dømi orðaskiftið á tingið um vinnulivsgrunnin.

- Ein lítil formulering í avtaluni fekk beinanvegin tingmenn at ilteinkja danir at hava duldar ætlanir. Hetta ber ikki til. Vit kunnu ikki halda fram at samstarva á henda hátt. Og tí er neyðugt at minna á, at tað er annað enn búskapur, sum knýtur hesi bæði londini saman.

- Og tað er serliga neyðugt, nú vit eru í einum aldudali búskapariga.

Bankasamanleggingin Tingið fer skjótt at samtykkja at heita á donsku stjórnina um at seta kanning í verk av bankasamanleggingini og partabrevabýti-num. Endamálið er at gera

greitt, hvørt alt fór regluliga fram ella ikki.

Júst hetta aktuella mál tekur Hans J. Joensen fram í greinini. Og hann sigur tað vera »meget sandsynligt« at danir duldu okkurt fyrir føroyingum.

Er hetta ikki við til at skapa meira misálit?

- Nei. Eg haldi tað er at gera dønnum greitt, hvat føroyingar hugsa og halda. Flestu føroyingar halda tað jú vera sannlíkt, at okkurt varð dult fyrir okkum.

- Heldur tú ikki at tað kann vera óheppið at seta fram gitingar um eitt mál, »sum tingið arbeidir við í løtuni«?

- Hetta varð skrivað, áðrenn fólkaflokkurin legði sítt uppskot fram, sigur Hans J. Joensen.

S-S-

Eliaskirkjan, Vesterbrotrav 49

Moti er hvørt leygarkvöld kl. 19.00.

Bussarnir 6, 16, 28 og 41 stöðga nærindis.

Nærri fæst at vita á tlf. 031-242268 ella 031-578999.

Álitisgreppa

Bispur tekur skifti fram eitt sera aktuelt mál: Bankabjargingarnar.

»Det er umadelig svært at indse, hvorfor færøske skatteydere også skulle betale regningen af den danske bank«, siger hann, og leggur síðani hetta afturat:

»Det må også betragtes